

Επικοινωνία και συνεργασία εκπαιδευτικών από απόσταση για τη διεξαγωγή του 6ου Διαγωνισμού Εκπαιδευτικών Ιστότοπων

Σπύρος Παπαδάκης¹, Απόστολος Παρασκευάς², Αδαμαντία Φατσέα³, Τάνια Κερκίρη⁴, Μαρία Μαχαιρίδου⁵, Νίκος Τζιμόπουλος⁶

¹Σχολικός Σύμβουλος Πληροφορικής, ΣΕΠ ΑΠΚυ,
papadakis@eap.gr,

²Σχολικός Σύμβουλος Δημοτικής Εκπαίδευσης,
aparaske@sch.gr,

³Σχολική Σύμβουλος Φυσικής Αγωγής Ν. Δωδ/σου & Κυκλάδων,
adamantiafatsea@gmail.com,

⁴Εκπαιδευτικός Πληροφορικής, Υπεύθυνη ΚΕΠΛΗΝΕΤ Δυτικής Θεσσαλονίκης,
kerkiri.tania@gmail.com,

⁵Εκπαιδευτικός Φυσικής Αγωγής, Πρότυπο Πειραματικό Γυμνάσιο Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης,
matrixm@hotmail.com,

⁶Εκπαιδευτικός Πληροφορικής, Υπεύθυνος ΚΕΠΛΗΝΕΤ Κυκλάδων,
ntzimop@sch.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην εργασία αυτή παρουσιάζονται οι δυνατότητες επικοινωνίας και συνεργασίας από απόσταση μεταξύ εκπαιδευτικών διαφορετικών ειδικοτήτων και περιοχών, για την επίτευξη ενός κοινού στόχου. Ειδικότερα, παρουσιάζονται οι αρχές, η μέθοδος, τα εργαλεία και τα αποτελέσματα μιας τέτοιας εξ αποστάσεως συνεργασίας που εφαρμόστηκαν στην περίπτωση της οργάνωσης και διεξαγωγής του 6ου Διαγωνισμού Ελληνόφωνων Εκπαιδευτικών Ιστότοπων (6ο ΔΕΕΙ). Για την επικοινωνία και συνεργασία εκπαιδευτικών από διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές προτείνεται η χρήση προηγμένων ελεύθερων εργαλείων λογισμικού και υπηρεσιών των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) για ασύγχρονη και σύγχρονη επικοινωνία και συνεργασία. Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων αξιολόγησης, αυτής της εφαρμογής, προκύπτει ότι η υλοποίηση εξ αποστάσεως συνεργασίας μεταξύ των μελών μιας ομάδας εκπαιδευτικών και η επίτευξη του σκοπού και των στόχων που τίθενται είναι εφικτή.

Λέξεις/ έννοιες κλειδιά: *εξ αποστάσεως, συνεργασία, επικοινωνία*

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εισαγωγή των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ), σε συνδυασμό με την ανάπτυξη των υποδομών στο χώρο της εκπαίδευσης, αλλάζει σημαντικά στοιχεία στη σημερινή λειτουργία της. Ένα από αυτά, αφορά στις δυνατότητες επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών από απόσταση. Η δυνατότητα διασύνδεσης, επικοινωνίας και συνεργασίας ομάδας ατόμων από διαφορετικά μέρη υπόσχεται σημαντικά πλεονεκτήματα γιατί αίρει τα εμπόδια της απόστασης και, εν μέρει, τους χωροχρονικούς περιορισμούς μέσα στους οποίους θα πρέπει να κινηθούν τα μέλη της για να επιτελέσουν ένα κοινό έργο, χωρίς να βρεθούν στον ίδιο φυσικό χώρο. Η ραγδαία ανάπτυξη των εφαρμογών των ΤΠΕ διαμορφώνει ανάλογα τη σχέση εκπαιδευτικού με το χώρο και το χρόνο, η ψηφιοποιημένη πληροφορία - είτε ως προϊόν είτε ως υπηρεσία- διαχέεται σε αυτούς μέσα από τις οθόνες των υπολογιστών τους χωρίς οι ίδιοι να μετακινηθούν, έτσι κερδίζεται πολύτιμος χρόνος και βελτιώνεται η καθημερινότητά τους (Anastasiades, 2003).

Η παρούσα εργασία αναφέρεται στο σχεδιασμό ενός περιβάλλοντος συνεργασίας και μάθησης, χτισμένο επάνω στο Διαδίκτυο, η οποία κατασκευάστηκε με σκοπό την υλοποίηση του διαγωνισμού εκπαιδευτικών ιστότοπων, συγκεκριμένα του 6^{ου} Διαγωνισμού Ελληνόφωνων Εκπαιδευτικών Ιστότοπων (6ου ΔΕΕΙ). Σκοπός αυτής της προσπάθειας, πέρα από την υλοποίηση του ίδιου του διαγωνισμού, ήταν η ανάπτυξη βιωματικών εμπειριών εκπαιδευτικών σε μεγάλη κλίμακα γύρω από τα σύγχρονα μέσα-εργαλεία επικοινωνίας και συνεργασίας από απόσταση.

Στη συνέχεια του άρθρου, στη μελέτη περίπτωσης θα εξηγηθούν αναλυτικότερα τα μέσα και οι μεθοδολογίες που χρησιμοποιήθηκαν, οι ανάγκες που προέκυψαν, τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν

ή κατασκευάστηκαν για να στηρίζουν την εξ αποστάσεως συνεργασία, τόσο μεταξύ των μελών της οργανωτικής επιτροπής, όσο και των διαγωνιζομένων, αλλά και των αξιολογητών του διαγωνισμού.

Στη συνέχεια του άρθρου, περιγράφεται το θεωρητικό πλαίσιο για την εξ αποστάσεως επικοινωνία και συνεργασία - δημιουργία κοινοτήτων μάθησης και πρακτικής, η μεθοδολογία συνεργασίας, τα αποτελέσματα και τα συμπεράσματα από τη δράση.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Σύμφωνα με τις κοινωνικοπολιτισμικές θεωρήσεις και τις γνωστικές θεωρίες του εποικοδομισμού (constructivism), τα σύγχρονα περιβάλλοντα μάθησης βασίζονται στην πολλαπλότητα των ερμηνευτικών προσεγγίσεων της πραγματικότητας καθώς και στις προηγούμενες εμπειρίες, τις νοητικές δομές και τις πεποιθήσεις που χρησιμοποιεί το άτομο για να ερμηνεύσει αντικείμενα και γεγονότα.

Οι εκπαιδευτικοί που συνεργάζονται με σκοπό την επίτευξη ενός έργου, έχουν διαφορετικές εμπειρίες και εγκαθιδρυμένες προσωπικές πρακτικές σχετικά με τον τρόπο λήψης αποφάσεων και εργασίας σαν μέλη ομάδας με δεδομένο ότι οι προϋπάρχουσες γνώσεις τους παίζουν καθοριστικό ρόλο στην μάθηση νέων εννοιών και στη λήψη αποφάσεων. Αυτές οι παγιωμένες πρακτικές επηρεάζουν την επικοινωνία τους με τους άλλους.

Παράλληλα, η συνεργασία λιγότερο με περισσότερο έμπειρων ατόμων, εκτός των άλλων, δίνει τη δυνατότητα λειτουργίας ενός πλαισίου στήριξης, προκειμένου να προχωρήσουν τα άτομα στην “επικείμενη ζώνη ανάπτυξης” (Zone of proximal development) (Vygotsky, 1978). Αυτή η παρατήρηση ισχύει φυσικά για τους κριτές - αξιολογητές του βου ΔΕΠ αλλά και για τα μέλη της οργανωτικής επιτροπής.

Τέτοιου είδους εποικοδομητικές προσεγγίσεις της νέας γνώσης μπορεί να οδηγήσουν και σε επαγγελματική εξέλιξη των εκπαιδευτικών στο πλαίσιο κοινοτήτων μάθησης, όπου οι δομές επικοινωνίας και οι κοινωνικές σχέσεις μεταξύ τους μπορούν να ενισχυθούν με τη χρήση των νέων τεχνολογιών και να αυξήσουν το βαθμό αλληλεπίδρασης. Οι εκπαιδευτικοί μαθαίνουν νέους τρόπους για να ενεργούν και να συνεργάζονται με άλλους από απόσταση, κάνοντας το έργο τους πιο παραγωγικό. Στην ιστορία της παιδαγωγικής, αλλά και της διδακτικής, κατά καιρούς, έχουν προταθεί και εφαρμοστεί διάφορες εναλλακτικές μορφές διδασκαλίας και συνεργασίας. Εκτός από τους μαθητές και οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί μαθαίνουν συνεργατικά και κατανοούν την έννοια της συνεργατικής μάθησης όταν και οι ίδιοι έχουν αντίστοιχα βιώματα - εμπειρίες.

Ο όρος συνεργατική μάθηση περιγράφει μια κατάσταση κατά την οποία ιδιαίτερες καταστάσεις αλληλεπίδρασης μεταξύ ατόμων αναμένονται να σημειωθούν, οι οποίες ενεργοποιούν μαθησιακούς μηχανισμούς, χωρίς να υπάρχει εγγύηση ότι οι αναμενόμενες αλληλεπιδράσεις πραγματικά θα σημειωθούν (Dillenbourg, 1999). Η συνεργατική μάθηση προκύπτει από «μια συντονισμένη σύγχρονη νοητική δραστηριότητα, αποτέλεσμα μιας συνεχούς προσπάθειας δόμησης και διατήρησης μιας κοινής αντίληψης ενός προβλήματος». Απαιτεί «την αμοιβαία εμπλοκή των συμμετεχόντων σε μια συντονισμένη προσπάθεια, προκειμένου να λύσουν ένα πρόβλημα από κοινού» (Roschelle & Teasley, 1995; Μπακίρη & Δημητρακοπούλου, 2001). Έτσι, σύμφωνα με τις Μπακίρη & Δημητρακοπούλου (2001), ένας παράγοντας που φαίνεται να επηρεάζει τη συνεργατική μάθηση είναι τα χαρακτηριστικά, του υπό διαπραγμάτευση θέματος, τα οποία ορισμένες φορές είναι τόσο σαφή που δεν επιτρέπουν περιθώρια διαφωνίας ή διαπραγματεύσεων μεταξύ των μελών μιας ομάδας, με αποτέλεσμα ορισμένες φορές να τους οδηγούν να δουλεύουν ανεξάρτητα. Ένας δεύτερος παράγοντας, είναι η δυνατότητα τα θέματα που προσφέρονται για συνεργατική μάθηση να έχουν πολλαπλές αποδεκτές λύσεις, δημιουργώντας καταστάσεις που ενθαρρύνουν την εξωτερική έκθεση των γνώσεων και την αναδόμηση της γνώσης, μέσω κριτικής συζήτησης. Ένας ακόμη σημαντικός παράγοντας φαίνεται να είναι η αλληλεξάρτηση μεταξύ των μελών της ομάδας, η οποία χαρακτηρίζεται από την ανάγκη του διαμοιρασμού πληροφοριών, εννοιών, ιδεών και συμπερασμάτων. Επιπλέον, απαιτείται διαμοιρασμός της εργασίας μεταξύ των μελών μιας ομάδας, μιας και το τελικό προϊόν απαιτεί την συνεργασία όλων αλλά και την από κοινού δραστηριότητα της σκέψης.

Η διεθνής κοινότητα διερευνά τον καθορισμό ενός προτύπου για τη συνεργατική μάθηση (ISO.IEC JTCI SC36 WG2), με στόχο να δημιουργήσει μια βάση για συνεργατικά περιβάλλοντα μάθησης με την χρήση ΤΠΕ και να παρέχει ένα σχήμα περιγραφής των μοντέλων, παροτρύνοντας τους κατασκευαστές διαδικτυακών εργαλείων να «συμμορφωθούν» με αυτό αλλά και να βοηθήσει τους χρήστες στην επιλογή συμβατών εναλλακτικών στοιχείων του συνεργατικού χώρου εργασίας (Δημητρακοπούλου, Πέτρου, 2007).

Τα Διαδικτυακά εργαλεία συνεργασίας είναι αυτά που ενσωματώνουν τη χρήση γραπτών διαλόγων μέσω των οποίων τα άτομα διαπραγματεύονται τις απόψεις και τις ιδέες τους, εξωτερικεύουν τις σκέψεις τους, διαφωνούν σε απόψεις των άλλων, παρέχουν διευκρινήσεις σε θέματα που αφορούν την εκπόνηση μιας δραστηριότητας, επιχειρηματολογούν για προτάσεις/ιδέες με στόχο την από κοινού οικοδόμηση της γνώσης (Γρηγοριάδου, κ. συν. 2007). Τα διαδικτυακά εργαλεία που υποστηρίζουν την επικοινωνία και τη συνεργασία με διάφορους τρόπους, χωρίζονται σε σχέση με το χρόνο, σε σύγχρονα και ασύγχρονα και σε σχέση με το χώρο σε πρόσωπο με πρόσωπο (στον ίδιο χώρο) και απομακρυσμένα (Dix et al. 1998; Αβούρης, 2000). Τα σύγχρονα διαδικτυακά εργαλεία υποστηρίζουν την ταυτόχρονη αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών της ομάδας, όπως για παράδειγμα η τηλεδιάσκεψη, τα καταναμημένα περιβάλλοντα και τα προγράμματα σύγχρονης συνομιλίας με την πληκτρολόγηση διαλόγων.

Τα ασύγχρονα συστήματα επιτρέπουν στους χρήστες να επικοινωνούν και να δουλεύουν οποιαδήποτε χρονική στιγμή χωρίς χρονικούς περιορισμούς. Μπορούν να περιλαμβάνουν ομάδες συζητήσεων, εικονικές τάξεις, ηλεκτρονικές λίστες, ομάδες συζητήσεων καθώς και ηλεκτρονικό ταχυδρομείο. Τα απομακρυσμένα συστήματα, επιτρέπουν σε έναν ή πολλούς ανθρώπους να εργαστούν και να συνεργαστούν εξ Αποστάσεως χρησιμοποιώντας συστήματα όπως οι εικονικές τάξεις και η από κοινού συνεργατική επεξεργασία εγγράφων.

ΑΝΑΓΚΕΣ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ 6^{ΟΥ} ΔΕΕΙ

Ως μελέτη περίπτωσης για τις δυνατότητες εξ αποστάσεως επικοινωνίας και συνεργασίας των εκπαιδευτικών θα μελετηθεί στη συνέχεια η περίπτωση της οργάνωσης και υλοποίησης του 6ου ΔΕΕΙ (<http://eduwebards/eduwebawards2013/>).

Για την πραγματοποίηση του διαγωνισμού αυτού απαιτείτο η τακτική επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ των εννέα (9) μελών της οργανωτικής επιτροπής, των 664 εκπαιδευτικών που συμμετείχαν ως αξιολογητές Α' και άλλων 180 πιο έμπειρων στην αξιολόγηση ιστοτόπων εκπαιδευτικών, ως αξιολογητές Β'.

Ο διαγωνισμός ξεκίνησε με τη σύσταση μιας κεντρικής πανελλαδικής επιτροπής από ειδικούς στο χώρο των ΤΠΕ, ειδικευμένους εκπαιδευτικούς στο σχεδιασμό, δημιουργία και αξιολόγηση ιστοτόπων. Μέσα από συνεχείς και τακτές εξ αποστάσεως συνεδρίες που πραγματοποιήθηκαν μέσω skype ή/και ooVoo, η Πανελλήνια Επιστημονική Επιτροπή (Π.Ε.Ε.), που συστάθηκε αποφάσισε να επεκτείνει το διαγωνισμό, δεχόμενη υποψήφιους ιστοτόπους, από το εξωτερικό και προσωπικούς ή ομαδικούς ιστοτόπους εκπαιδευτικών. Αυτό επέβαλε την μετονομασία του διαγωνισμού από Πανελλήνιο σε "Ελληνόφωνων" και οδήγησε σε σημαντική αύξηση των υποψηφιοτήτων σε σχέση με τους προηγούμενους διαγωνισμούς.

Για τις ανάγκες της επικοινωνίας και συνεργασίας περισσότερων από εννιακοσίων (900) εκπαιδευτικών από όλη την Ελλάδα και άλλες χώρες του εξωτερικού ήταν αναγκαία η χρήση προηγμένων εργαλείων και υπηρεσιών ΤΠΕ.

Για το λόγο αυτό δημιουργήθηκαν:

- α) Επίσημος Ιστότοπος Διαγωνισμού.
- β) Forum επικοινωνίας και υποστήριξης.
- γ) Πληροφοριακό Σύστημα Διαχείρισης.
- δ) Ψηφιακές φόρμες αξιολόγησης.
- ε) Υπηρεσίες σύγχρονης άμεσης οπτικοακουστικής επικοινωνίας

Ο επίσημος ιστότοπος διευκόλυνε στη διάχυση όλων των σχετικών πληροφοριών για το διαγωνισμό και παρείχε προστατευμένο χώρο ανταλλαγής πληροφοριών (forum) και τεχνικής υποστήριξης των υποψηφίων και των αξιολογητών.

Η Π.Ε.Ε. καθόρισε:

- α) τις προϋποθέσεις συμμετοχής στο διαγωνισμό,
- β) τις κατηγορίες των υποψηφίων ιστοτόπων,
- γ) τον τρόπο επικοινωνίας των μελών της Π.Ε.Ε.

Σημειώνεται ότι, στις εξ αποστάσεως συναντήσεις, κατά τις οποίες συζητούνταν θέματα συντονισμού και δράσης, τηρούνταν πρακτικά και εφαρμόζονταν κανόνες συζήτησης, συμπεριφοράς και τρόπου λήψης αποφάσεων. Οι κανόνες που αφορούσαν στην επικοινωνία με τους υποψήφιους και τους αξιολογητές, αναρτήθηκαν στον επίσημο ιστότοπο.

Μέσα από τη διερεύνηση της διεθνούς και ελληνικής βιβλιογραφίας σχεδιάστηκαν οι άξονες και τα κριτήρια αξιολόγησης για κάθε κατηγορία συμμετεχόντων. Ακολούθησε πιλοτική εφαρμογή

αξιολόγησης, στέλνοντας ενδεικτικά ιστότοπους προς αξιολόγηση σε διάφορους αξιολογητές, προκειμένου να σταθμιστούν τα κριτήρια και οι άξονες.

Η Π.Ε.Ε. προχώρησε στην οργάνωση σώματος αξιολογητών Β', το οποίο απαρτίστηκε από μέλη ΔΕΠ, επιμορφωτές Β', στελέχη της εκπαίδευσης, όπως Προϊστάμενοι Παιδαγωγικής καθοδήγησης, Σχολικοί Σύμβουλοι, υπεύθυνοι ΚΕΠΛΗΝΕΤ και ΕΚΦΕ κ.α. και ανέλαβε την επιμόρφωσή τους στα τελικά κριτήρια και άξονες αξιολόγησης, τα οποία αναρτήθηκαν στον επίσημο ιστότοπο του διαγωνισμού.

Η Π.Ε.Ε. δημιούργησε ηλεκτρονικό πληροφοριακό σύστημα, όπου έκαναν εγγραφή όλοι οι συμμετέχοντες ιστότοποι και μέσα από ειδικούς μηχανισμούς αντιστοίχισης υποψηφίων και κριτών, ανά φάση και κατηγορία, υλοποιήθηκε η διαδικασία αξιολόγησης στις τρεις φάσεις του βου ΔΕΕΙ, όπως περιγράφεται παρακάτω εν συντομία. Με το πέρας της αξιολόγησης των ιστότοπων, τα τελικά αποτελέσματα του βου ΔΕΕΙ, ανακοινώθηκαν στον επίσημο ιστότοπο του διαγωνισμού.

Η απονομή των βραβείων των ιστότοπων που διακρίθηκαν σε κάθε κατηγορία, έγινε σε ειδική τελετή, στο πλαίσιο του 7ου Πανελλήνιου Συνεδρίου «Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στη Διδακτική Πράξη» στη Σύρο 17-19 Μαΐου 2013.

Για την αποτίμηση της όλης διαδικασίας η Π.Ε.Ε. διένειμε ανώνυμο ερωτηματολόγιο σε ψηφιακή φόρμα του Google Docs, σε όλους τους συμμετέχοντες (υποψήφιους και αξιολογητές).

Η διαδικασία αξιολόγησης του βου ΔΕΕΙ έγινε σε τρεις φάσεις:

Στην πρώτη φάση, η αξιολόγηση έγινε από τους ίδιους τους υποψήφιους μέσα από τη διαδικασία της ομότιμης ετεροαξιολόγησης (peer review). Η επιλογή των αξιολογητών από δημιουργούς ιστότοπων διαφορετικής κατηγορίας και περιφέρειας, διασφάλισε την αξιοπιστία της διαδικασίας. Οι δέκα διακριθέντες ιστότοποι και όσοι ισοβάθμισαν, πέρασαν στην επόμενη φάση.

Στη δεύτερη φάση, την αξιολόγηση ανέλαβαν έμπειροι κριτές από το σώμα των αξιολογητών Β'. Οι τέσσερις διακριθέντες ιστότοποι και όσοι ισοβάθμισαν, πέρασαν στην επόμενη φάση.

Στην τρίτη και τελική φάση, η αξιολόγηση πραγματοποιήθηκε από τα μέλη της Π.Ε.Ε. και το σώμα των αξιολογητών Β'.

Σε όλες τις φάσεις, η αξιολόγηση πραγματοποιήθηκε από δύο (2) κριτές - αξιολογητές. Στην περίπτωση διαφοράς βαθμολογίας ανάμεσα στους δυο κριτές μεγαλύτερης από >20%, αξιολόγησε και τρίτος (3ος) κριτής - αξιολογητής, από το σώμα των αξιολογητών Β', διαγράφηκε η χαμηλότερη βαθμολογία, από τις τρεις και βγήκε ο μέσος όρος των άλλων δύο. Στην περίπτωση ισοβαθμίας στην τελευταία θέση προκρίθηκαν όλοι οι ισοβαθμίσαντες υποψήφιοι ιστότοποι.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ & ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΓΙΑ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

α) Επίσημος Ιστότοπος Διαγωνισμού

Για τη δημιουργία του ιστότοπου χρησιμοποιήθηκε το λογισμικό wordpress (<https://wordpress.org/>) το οποίο διατίθεται δωρεάν και είναι ελεύθερο λογισμικό ανοιχτού κώδικα σε PHP & MySQL. Το WordPress είναι ένα σύγχρονο σύστημα διαδικτυακών δημοσιεύσεων και διαχείρισης περιεχομένου, δηλαδή ένα μέσο για τη δημιουργία ιστότοπων (sites) ή ιστολογίων (blogs) στο οποίο μπορείς να δημοσιεύεις κάθε είδους περιεχόμενο: άρθρα, σκέψεις, φωτογραφίες, και βίντεο. Ο σκοπός του επίσημου ιστότοπου ήταν η πληροφόρηση όλων των ενδιαφερομένων, για τους όρους, τους υπευθύνους, το χρονοδιάγραμμα, τις διαδικασίες και την πορεία υλοποίησης του διαγωνισμού. Επίσης, αναρτήθηκε όλο το αρχείο από τους προηγούμενους διαγωνισμούς και τα αποτελέσματα, προσβάσιμο σε όλους.

β) Forum επικοινωνίας και υποστήριξης

Ο Lock (2002), προτείνει τέσσερα βασικά στοιχεία που αναπτύσσουν και διατηρούν τις ηλεκτρονικές κοινότητες: επικοινωνία, συνεργασία, αλληλεπιδραστικότητα και συμμετοχή. Για τη λειτουργικότητα του διαγωνισμού κατασκευάστηκε ένα forum με πρόσβαση από όλους τους διαγωνιζόμενους. Η πρόσβαση γινόταν με τη χρήση κωδικού ώστε να δημιουργηθεί ένα περιβάλλον εμπιστοσύνης, που εξασφάλιζε την προστασία των συνομιλιών. Όσοι είχαν δικαίωμα πρόσβασης μπορούσαν να καταθέτουν γνώσεις και εμπειρίες, να ανταλλάσσουν απόψεις, να αναρτούν σχολιασμούς και να γνωστοποιούν τους προβληματισμούς τους. Το γεγονός αυτό έδωσε τη δυνατότητα να ξεκινήσουν διάφορες συζητήσεις που συνέβαλλαν και σε ορισμένες περιπτώσεις διευκόλυναν, την πορεία του διαγωνισμού. Το αποτέλεσμα ήταν να δημιουργηθεί μια κοινότητα μάθησης που συζητούσε, αντάλλαζε απόψεις, κατέθετε ερωτήσεις και μερικές φορές και με τη συμμετοχή των πιο έμπειρων διαγωνιζομένων έδινε απαντήσεις. Αυτό συνέβαλε στην κοινωνικοποίηση και την αύξηση του

αισθήματος της υπευθυνότητας των συμμετεχόντων. Με αυτόν τον τρόπο υπήρχε μια συνεχής αλληλεπίδραση αλλά και ανατροφοδότηση μεταξύ των διαγωνιζομένων αλλά και με τα μέλη της οργανωτικής επιτροπής του διαγωνισμού.

γ) Πληροφοριακό Σύστημα Διαχείρισης

Για τις ανάγκες της ηλεκτρονικής υποστήριξης της επικοινωνίας και συνεργασίας της επιτροπής με τους υποψηφίους και τους αξιολογητές ήταν απαραίτητες μια σειρά από δυνατότητες. Συγκεκριμένα αυτές ήταν:

- δυνατότητα καταγραφής και επεξεργασίας αίτησης, για αξιολόγηση του ιστότοπου από τους ενδιαφερόμενους
- δυνατότητα για τον κάθε διαγωνιζόμενο να προτείνει έναν αξιολογητή, ανά ιστότοπο,
- δυνατότητα μαζικής εγγραφής και δημιουργίας προφίλ, για αυτούς τους αξιολογητές,
- δυνατότητα εκχώρησης ιστότοπων σε αξιολογητές,
- δυνατότητα προσωπικού χώρου για τον αξιολογητή, ώστε να μπορεί να βρει σε αυτόν τα προσωπικά τους στοιχεία και τους υπό αξιολόγηση ιστότοπους που του ανατέθηκαν,
- δυνατότητα επικοινωνίας και ενημέρωσης των αξιολογητών με τις προσωπικές του αναθέσεις,
- δυνατότητα να καταχωρήσει ο κάθε αξιολογητής τη βαθμολογία του, για κάθε ιστότοπο που του ανατέθηκε και για κάθε κριτήριο από αυτά που σχεδιάστηκαν από την επιτροπή,
- δυνατότητα να εμφανίζονται στην επιτροπή ποιοι ήταν οι αξιολογητές, που δεν έκαναν έγκαιρα την αξιολόγηση που τους αναλογούσε από το ρόλο τους,
- δυνατότητα να ενημερώνεται η επιτροπή σχετικά με το ποιοι ιστότοποι δεν είχαν και τις δύο αξιολογήσεις που απαιτούνταν, σύμφωνα με τους όρους του διαγωνισμού,
- δυνατότητα ώστε να ενημερώνεται η επιτροπή για το αν ένας ιστότοπος έχει διαφορά βαθμολογίας, που να επιβάλλει και επόμενη αξιολόγηση,
- δυνατότητα να βρίσκεται εύκολα ο υπό εξέταση ιστότοπος του αξιολογητή που δεν έκανε την αξιολόγηση που όφειλε. Στη συνέχεια, αποφάσιζε η επιτροπή για το αν έπρεπε να εξαιρεθεί από το διαγωνισμό όπως είχε προβλεφθεί αρχικά,
- δυνατότητα επικοινωνίας, μόνο με τους αξιολογητές που δεν ανταποκρινόντουσαν στους όρους της συμμετοχής τους.

Όμοιες δυνατότητες υπήρχαν στη Β' φάση, για τους ιστότοπους οι οποίοι προκρίθηκαν και για τους νέους αξιολογητές επιπέδου Β'. Το ίδιο έγινε στην τελική Γ' φάση του Διαγωνισμού.

Από την έρευνα που έγινε δεν βρέθηκε κάποιο έτοιμο σύστημα το οποίο να μπορούσε να παρακολουθήσει όλες αυτές τις ανάγκες. Για το λόγο αυτό κατασκευάστηκε ειδική εφαρμογή, η οποία εξελισσόταν, ανάλογα με τις ανάγκες που ανέκυπταν, από την πορεία του διαγωνισμού. Η εξειδικευμένη αυτή εφαρμογή στα μέτρα του διαγωνισμού, αναπτύχθηκε σε γλώσσα java. Η βάση δεδομένων που χρησιμοποιήθηκε ήταν MySQL. Στη συγκεκριμένη εφαρμογή τον πιο βασικό λόγο είχε η ασφάλεια των δεδομένων και οι δυνατότητες επικοινωνίας με τους χρήστες. Η δημιουργία της, απαιτήσε πολλές ώρες προγραμματιστικής δουλειάς, διότι δεν υπήρχαν έτοιμα εργαλεία γραφικού προγραμματισμού για java και jsp.

Περιορισμοί που χρειάστηκε να αντιμετωπιστούν ήταν, η φιλοξενία (hosting) της εφαρμογής, επειδή οι εφαρμογές σε java έχουν αυξημένες ανάγκες σε αυτόν τον τομέα. Επιπρόσθετα, το γεγονός ότι οι πάροχοι (hosting-providers) έχουν πλέον περιορίσει, σε σημαντικό βαθμό, επίσης για λόγους ασφάλειας, τη δυνατότητα αποστολής μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (mail) από τους web-servers, τόσο ως προς τη δυνατότητα αποστολής mail από διευθύνσεις που δεν ανήκουν στους ίδιους, όσο και ως προς τον αριθμό των απεσταλμένων μηνυμάτων ανά ώρα/ημέρα κ.λπ. Τα παραπάνω προβλήματα αντιμετωπίστηκαν με τη δημιουργία μιας αρθρωτής εφαρμογής ειδικά κατασκευασμένης για τις ανάγκες του διαγωνισμού, που ικανοποιούσε τις απαιτήσεις που προαναφέρθηκαν.

δ) Ψηφιακές φόρμες αξιολόγησης

Για τις ανάγκες της αξιολόγησης των συμμετεχόντων ιστότοπων από τους κριτές-αξιολογητές, δημιουργήθηκε μία ψηφιακή φόρμα αξιολόγησης σε .xls αρχείο, με βάση τους άξονες, τα κριτήρια και τις βαθμολογικές κλίμακες που είχαν προκαθορισθεί. Με τον τρόπο αυτό, επιτεύχθηκε αφενός η διευκόλυνση της διαδικασίας αξιολόγησης για τους κριτές-αξιολογητές του διαγωνισμού, αφετέρου η ελαχιστοποίηση των πιθανοτήτων για λάθη ή/και παραλείψεις κατά τη διαδικασία.

Τα προαναφερόμενα στοιχεία εξασφαλίζονται, τόσο με την αυτοματοποίηση των υπολογισμών (ποσοστά βαρύτητας, αθροίσματα, εξαγωγή επιμέρους και τελικής βαθμολογίας), όσο και με τη δυνατότητα που παρέχεται στις ψηφιακές φόρμες αξιολόγησης να μην είναι δυνατή η κατάθεσή τους, εάν δεν έχουν συμπληρωθεί όλα τα απαραίτητα πεδία αξιολόγησης (Hong, 2006). Ένα άλλο σημαντικό

πλεονέκτημα της χρήσης αυτών των φορμών είναι, η δυνατότητα που παρέχεται στον αξιολογητή να έχει εικόνα της ίδιας της πορείας της αξιολόγησής του (συνολική βαθμολογία σε κάθε επιμέρους άξονα, τελική συνολική βαθμολογία), έτσι ώστε να μπορεί εύκολα να επισημαίνει που απαιτούνται πιθανές αλλαγές και να τις υλοποιεί, χωρίς να υπάρχει η ανάγκη ελέγχου όλων των κριτηρίων/αξόνων αξιολόγησης, για να αντικατοπτρίζεται στο μέγιστο βαθμό η τελική του κρίση.

Παρά τα σημαντικά πλεονεκτήματα της χρήσης των ψηφιακών αυτών φορμών και σύμφωνα με την ανατροφοδότηση που υπήρξε από τους αξιολογητές/κριτές του διαγωνισμού, σε κάποιες περιπτώσεις υπήρξαν και περιορισμοί στη χρήση τους. Ωστόσο, στο σύνολό τους, προέρχονταν και αφορούσαν αποκλειστικά στοιχεία δυσλειτουργίας του διαδικτύου.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί, ότι η χρήση των ψηφιακών αυτών φορμών, διασφάλισε την αυτόματη και αξιόπιστη καταχώριση χρήσιμων και άμεσα επεξεργάσιμων στατιστικών δεδομένων, τα οποία με το πέρας του διαγωνισμού, χρησιμοποιήθηκαν από την οργανωτική επιτροπή για την ενημέρωση των ενδιαφερομένων, την παρουσίαση μιας συνολικής εικόνας του διαγωνισμού και κυρίως, για την χρήσιμη ανατροφοδότηση της οργανωτικής επιτροπής ως προς την αξιολόγηση των συμμετεχόντων ιστότοπων.

ε) Υπηρεσίες σύγχρονης άμεσης οπτικοακουστικής επικοινωνίας

Για την άμεση επικοινωνία των μελών της επιτροπής επιλέχθηκε η πλατφόρμα άμεσης ανταλλαγής μηνυμάτων και οπτικοακουστικής επικοινωνίας Skype (www.skype.com/el/). Η πλατφόρμα αυτή δίνει τη δυνατότητα ταυτόχρονης επικοινωνίας με ήχο, εικόνα και γραπτής ανταλλαγής μηνυμάτων, ενώ προσφέρει και τη δυνατότητα διαμοίρασης της επιφάνειας εργασίας και αποστολής αρχείων. Η επιλογή της συγκεκριμένης πλατφόρμας έγινε λόγω της ποιότητας της επικοινωνίας που προσφέρει κυρίως στον ήχο, στην εικόνα αλλά και στη μεταφορά αρχείων και επειδή παρέχεται δωρεάν. Εναλλακτικά χρησιμοποιήθηκε και άλλο αντίστοιχο λογισμικό όπως το ooVoo και το Big Blue Button στις περιπτώσεις που υπήρχε κάποιο τεχνικό πρόβλημα με το Skype.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μέσα από τις διαδικασίες υλοποίησης του 6ου ΔΕΕΙ, όπου συμμετείχαν 664 ιστότοποι, από την Ελλάδα και το εξωτερικό, αναδείχθηκαν με τον καλύτερο τρόπο οι ανάγκες και οι δυνατότητες επικοινωνίας και συνεργασίας από απόσταση, ενός μεγάλου αριθμού εκπαιδευτικών.

Τα μέλη της επιτροπής ήταν έμπειροι χρήστες των ΤΠΕ. Παρόλα αυτά αξίζει να σημειωθεί ότι οι κανόνες της εξ αποστάσεως επικοινωνίας, που τέθηκαν από την αρχή και τηρήθηκαν αυστηρά, εξασφάλισαν αποτελεσματικότερη συνεργασία, σε σχέση με την εμπειρία τους από άλλες επιτροπές και προηγούμενους διαγωνισμούς.

Ο αριθμός των υποψηφίων ιστότοπων που συμμετείχαν στον 6ο ΔΕΕΙ ήταν πολύ μεγάλος. Αυτό το γεγονός οδήγησε την επιτροπή στην απόφαση να εμπλέξει και τους διαγωνιζόμενους υπευθύνους ή δημιουργούς των ιστότοπων ως ομότιμους αξιολογητές στην Α΄ φάση του διαγωνισμού. Οι άνθρωποι αυτοί, μαζί με τους έμπειρους αξιολογητές Β΄ και τα μέλη της επιτροπής δημιούργησαν μια πολυάριθμη κοινότητα μάθησης και πρακτικής. Τα μέλη της κοινότητας ήταν αναγκαίο να επικοινωνούν, να μαθαίνουν και να συνεργάζονται από διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές, σε διαφορετικές χρονικές περιόδους, σχεδόν για 7 μήνες.

Οι προηγμένες υπηρεσίες του Διαδικτύου αλλά και το εξειδικευμένο πληροφοριακό σύστημα, το οποίο αναπτύχθηκε για τις ανάγκες του 6ου ΔΕΕΙ, κάλυψαν ικανοποιητικά τις ανάγκες - απαιτήσεις της υλοποίησης του Διαγωνισμού αναδεικνύοντας ότι είναι εφικτή η εξ αποστάσεως επικοινωνία και συνεργασία των μελών μιας κοινότητας εκπαιδευτικών.

Επομένως, η εξ αποστάσεως άμεση και με ελάχιστο κόστος οπτικοακουστική και γραπτή επικοινωνία, η από κοινού συγγραφή κειμένων και η αξιολόγηση θεωρείται εφικτή και αποτελεσματική.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αβούρης, Ν. (2000). *Εισαγωγή στην Επικοινωνία Ανθρώπου- Υπολογιστή*. Αθήνα: Εκδόσεις Δίαυλος.

Αβούρης, Ν., Καραγιαννίδης, Χ. & Κόμης, Β. (2009). *Συνεργατική Τεχνολογία, Συστήματα και μοντέλα συνεργασίας για εργασία, μάθηση, κοινότητες πρακτικής και δημιουργία γνώσης*. Εκδόσεις Κλειδάριθμος: Αθήνα.

Γρηγοριάδου, Μ., Γόγουλου, Α., Γουλή, Ε. (2007). *Ο Δομημένος Διάλογος σε Εργαλεία Σύγχρονης Επικοινωνίας με Κείμενο*. Στο: Ν. Αβούρης, κ. συν. (Επιμ.), «Εισαγωγή στη Συνεργασία

Υποστηριζόμενη από Υπολογιστή: Συστήματα και μοντέλα συνεργασίας για εργασία, μάθηση, κοινότητες πρακτικής και δημιουργία γνώσης». Αθήνα: Εκδόσεις Κλειδάριθμος.

Δημητρακοπούλου, Α. (2004). Η εκπαίδευση από απόσταση και οι Εκπαιδευτικές εφαρμογές των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας: Βασικές θεωρήσεις, *Πρακτικά συνεδρίου, Οι Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών στην Ελληνική Εκπαίδευση: Απολογισμός και Προοπτικές*, σελ.292-311.

Δημητρακοπούλου, Α., & Πέτρου, Α. (2007). Θέματα σχεδιασμού Συνεργατικών Συστημάτων. Στο: Ν. Αβούρης, κ. συν. (Επιμ.), «Εισαγωγή στη Συνεργασία Υποστηριζόμενη από Υπολογιστή: Συστήματα και μοντέλα συνεργασίας για εργασία, μάθηση, κοινότητες πρακτικής και δημιουργία γνώσης». Αθήνα: Εκδόσεις Κλειδάριθμος.

Hong (Iris) Xie (2006). Evaluation of digital libraries: Criteria and problems from users' perspectives. *Library & Information Science Research*, 28 (3), 433–452.

Κόμης, Ι. Β. (2004). *Εισαγωγή στις Εκπαιδευτικές εφαρμογές των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών*. Αθήνα: Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών.

Λιοναράκης, Α. (2005). Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση και διαδικασίες μάθησης. Στο Λιοναράκης, Α. (Επιμ.). *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Παιδαγωγικές και Τεχνολογικές Εφαρμογές* (σελ. 13-38). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Lock, V. (2002). Laying the groundwork for the development of learning communities within online courses, *Quarterly Review of Distance Education*, 3, 295 - 308.

Ματσαγγούρας, Η.Γ. (1995). *Ομαδοσυνεργατική Διδασκαλία*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρης

Μπακίρη, Α.Π., & Δημητρακοπούλου, Α. (2001). Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν τη μάθηση μέσω συνεργατικών δραστηριοτήτων από απόσταση και πώς αυτοί διαμορφώνουν τη συνεργατική τεχνολογία, *Πρακτικά 1ου Πανελληνίου Συνεδρίου, Νέες Τεχνολογίες στην Εκπαίδευση και Εκπαίδευση από Απόσταση*, σελ. 318-333. Ρέθυμνο: Εκδόσεις Ατραπός.

Ράπτης, Α., Ράπτη, Α. (2003). *Μάθηση και Διδασκαλία στην εποχή της Πληροφορίας, Ολική Προσέγγιση, τόμος Α*. Αθήνα: Εκδόσεις Ατραπός.

Anastasiades P., (2003), «Building up a Pedagogical Model for Synchronous Distance Learning Courses», in J. A. Chambers (ed.), *Selected papers Publication from the 14th International Conference on College Teaching and Learning*, April 2003. Jacksonville, FL: Florida Community College at Jacksonville.

Dillenbourg, P., & Schneider, D. (1995). *Collaborative Learning and the Internet*. Switzerland: University of Geneva.

Dillenbourg, P. (1999). What do we mean by collaborative learning; *Collaborative-learning: Cognitive and Computational Approaches*, pp.1-19. Oxford: Elsevier.

Dix, A., Finlay, J., Abowd, G. & Beale, R. (1998). *Human- Computer Interaction*. London: Prentice-Hall.

Johnson, D.W., Johnson, R. & Holubec, E. (1990). *Circles of Learning, Cooperation in the Classroom*, Edina Minn: Interaction Book Company.

Kumar, S.V. (1996). *Computer-Supported Collaborative Learning: Issues for Research*. Canada: University of Saskatchewan.

Roschelle, J. & Teasley, S.D. (1995). The construction of shared knowledge in collaborative problem solving. In C.E. O'Malley (Ed.), *Computer Supported Collaborative Learning*, pp.69-197. Berlin: Springer-Verlag.